

12-mavzu: Agrar siyosat va oziq-ovqat xavfsizligida halqaro tashkilotlar.

Reja:

1. Oziq-ovqat xavfsizligida halqaro tashkilotlarning tutgan o`rni;
2. BMT ning jahon oziq-ovqat dasturi. Butunjahon savdo tashkiloti: unga a`zo bo`lishning afzalliklari va chiqimlari;
3. Qishloq xo`jaligi va oziq ovqat bo`yicha halqaro tashkiloti (FAO) ning jahonda oziq-ovqat xavfsizligi ko`rsatkichalari;
4. Oziq-ovqat xavfsizligida Qurg`oqchil hududlarda qishloq xo`jaligi tadqiqodlari bo`yicha halqaro markaz (ICARDA) tashkilotining faoliyati;
5. Oziq ovqat xavfsizligida Markaziy Osiyo va Kavkaz davlatlari agrotadqiqot institutlari uyushmasi (CACAARI) tashkilotining faoliyati.

Birlashgan Millatlar tashkilotining Oziq-ovqat va qishloq xo`jaligi tashkiloti (FAO) 1945 yilda ovqatlanish sifatini yaxshilash, agrar sektorda mehnat unumdorligini oshirish, qishloq holisi yashash sharoitlarini yaxshilash va jahon iqtisodiy o`rni ta`sis ko`rsatish maqsadida ta`sis etilgan.

FAO o`z faoliyatini quyidagi sohada olib boradi:

Birinchidan, FAO axborot tarmog`i vazifasini bajaradi. Rivojlanish sohasida maqsadlarni amalga oshirishga xizmat qiluvchi axborotlarni agronom, o`rmon va baliq hamda qishloq xo`jaligi mutaxassislari, sosiolog va iqtisodchilar yig`adilar, tahlil qiladilar va tarqatadilar.

Ikkinchidan, FAO o`zining a`zolari bilan qishloq xo`jaligi sohasidagi siyosat, qo`llabquvvatlash, ocharchilikni kamaytirish va qishloq joylarida rivojlanish milliy strategiyasini yaratish va qonunchilikni tayyorlash, rejalashtirish fikr almashadi. Hozirgi zamonning murakkab sharoitida FAO forumida davlat vakillari tengma-teng uchrashib, qishloq xo`jaligi siyosatini muhokama qilishi va muzokaralar olib borishi mumkin. Nihoyat, axborot resurslari turli mahalliy loyihalarda ishlatilishi mumkin. Uning bajarilishida banklar, rivojlangan mamlakatlardan yo`naltiriluvchi moliyaviy mablag`lar safarbar etiladi, FAO ham texnik yordam, ham cheklangan moliyalashtirish ko`rsatadi. FAO o`zining 184 a`zosi nomidan ish ko`radi. U minglab hamkorlar-fermer birlashmalaridan tortib individual tadbirkorgacha, nohukumat tashkilotlaridan tortib banklargacha hamkorlik qiladi.

Favqulodda holatlarda FAOning roli oziq-ovqat yordami emas, balki qishloq aholisiga oziqovqat mahsuloti ishlab chiqarishni tiklashga ko`maklashishdan iborat. Oziq-ovqat ta`minotining maxsus dasturi rivojlanayotgan mamlakatlarda oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishni ko`paytirish va daromadlarni oshirishga ko`maklashadi.

Markaz 134 ta mamlakatga 1300 ta qishloq xo`jaligini rivojlantirish dasturi yaratishga yordam berdi, tashqi moliyalashtirish manbalaridan 38 milliard dollar jalb etildi. Har ikki yilda bir marta konferensiya o`tkazilib, amalga oshirigan ishlar muhokama qilinadi, tashkilot faoliyatining asosiy tamoyillari aniqlanadi, keyingi yillarda faoliyat dasturi, byudjeti qabul qilinadi.

Bu konferensiyada Bosh direktor olti yil muddatga saylanadi. FAO byudjeti uning a'zolari tomonidan badallar ko'rinishda moliyalashtiriladi, uning miqdori konferensiya tomonidan o'rnatiladi. Hozirgi vaqtda FAO xodimlari 1,5 ming kishini, yordamchi personal 2,2 ming kishini tashkil qiladi. Uning shtab-kvartirasi Rimda joylashgan.

Butunjahon oziq-ovqat dasturi BMT tizimida 1963 yilda tashkil etilgan jahonda yirik gumanitar tashkilot bo'lib, rivojlanayotgan mamlakatlarda ochlik va qashshoqlikka qarshi kurashish maqsadida tashkil etilgan bo'lib, har yili 4 mlnga yaqin oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlaydi.

Qurg'oqchil hududlarda qishloq xo'jaligi tadqiqotlari bo'yicha xalqaro markaz (ICARDA) 1977 yilda tashkil topgan bo'lib, butun dunyo bo'yicha joylashtirilgan 15 ta Xalqaro strategik markazlarning biri hisoblanadi va xalqaro qishloq xo'jalik tadqiqotlari maslahat guruhi tomonidan qo'llab-quvvatlanadi, IKARDA milliy, mintaqaviy va xalqaro tashkilotlar, rivojlanayotgan mamlakatlarning universitetlari, nodavlat tashkilotlari va vazirliklari bilan, shuningdek sanoati rivojlangan mamlakatlarning ilg'or ilmiy-tadqiqot institutlari bilan hamkorlikdagi faoliyatni amalga oshiradi.

Uning asosiy maqsadi qashshoq fermerlarni resurslar bilan ta'minlash, ilmiy tadqiqot natijalari asosida ularning muammolarini yechishdir. Markazning tarkibida 32 mamlakatdan 600 ta mutaxassis ishlaydi. Uning faoliyati natijasida keyingi 10 yilda oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish jahonda 70 foizga oshdi.

Markazning amalga oshirayotgan chora-tadbirlari quyidagilardan iboratdir:

- 1) yer-suv resurslari, hayvonot dunyosini o'zgarib borayotgan iqlim sharoitlariga moslashtirish;
- 2) suv resurslarini tejash va samarali foydalanish;
- 3) xarajatlarni kamaytirish va qishloq xo'jaligi barqarorligini oshirish;
- 4) qishloq xo'jaligini diversifikatsiyalash;
- 5) chorvachilik uchun yem-xashak yetishtirishda yaylovlarni ko'paytirish;
- 6) qishloq hududlarida ayollarning huquq va imkoniyatlarini oshirish.

Mamlakatimizda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini isloh qilishning asosiy negizini keng ko'lamli institutsional o'zgarishlar tashkil etdi, ularning mazmun-mohiyati ma'muriy va rejali-taqsimot tizimidan voz kechish va bozor munosabatlariga o'tishdan iborat edi.

O'qshloq xo'jaligi verlari vangitdan tashkil etilgan xususiv fermer xo'jaliklariga ijara asosida yer uchastkalari ajratish orqali, davlat tomonidan zarur imtivoz va preferensivalar varatish vo'li bilan berildi. Xususan, fermerlar soddalashtirilgan soliq solish tizimidan foydalanmoqda - ular faqat bitta soliq, va'ni vagona ver solig'ini to'lashmoqda. Fermerlar uchun ajratiladigan kreditlar stavkasi 5 foizdan oshmaydi.

Fermer xo'jaliklariga barcha turdagi zarur xizmatlar ko'rsatadigan ishonchli bozor infratuzilmasining tashkil etilgani qishloq xo'jaligi samaradorligini oshirishda muhim rol o'vnamoqda. Avni pavtda qishloq iovlarda 1.5 mingdan zivod minibank, qarivb 2 mingta mashina- traktor parki, voqilg'i va mineral o'g'it sotish bo'vicha 2.5 mingga yaqin punkt xizmat ko'rsatmoqda. Bundan tashqari, 1.5 mingta suvdan foydalanuvchilar uyushmasi, 350 dan ortiq konsalting markazlari tashkil etildi.

Oishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilarini zamonaviy texnika bilan ta'minlash uchun Germaniyaning «Klaas» va «Lemken» kompaniyalari bilan hamkorlikda mamlakatimizda eng zamonaviy traktorlar, g'alla o'radigan kombaynlar, plug va boshqa tirkama uskunalar ishlab chiqarilmoqda.

O'zbekistonning ko'plab mintaqalari qisqa muddatda jahon bozorida xaridorgir bo'lgan meva va sabzavot mahsulotlari yetishtiradigan va eksport qiladigan hududlarga aylandi. Yurtimizda yuqori hosil beradigan intensiv bog'lar tashkil qilindi, tomchilatib sug'orish tizimi joriy etildi. Faqatgina o'tgan yili uzumchilikni yanada rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan dasturda tokzorlarni 1,3 barobar ko'paytirish ko'zda tutilgan.

Istiqlol yillarida, ya'ni o'tgan 22-yil davomida qishloq xo'jaligida amalga oshirilgan tub islohotlar natijasida g'alla yetishtirish haimi 1 million tonnadan 7.8 million tonnaga yetdi va O'zbekiston g'alla eksport qiladigan mamlakatlar qatoridan joy egalladi.

Avvallari biz aholimizni boqish uchun 5 million tonna bug'dovni chetdan sotib olishga majbur edik. Endilikda esa biz g'alla mustaqilligiga erishibgina qolmasdan, juda sifatli bug'doyni qo'shni davlatlarga eksport qilishga ham muvaffaq bo'lmoqdamiz.

Oishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqarish haimi 2 barobardan ziyod oshdi. Bu mamlakatimiz aholisining qariyb 10 million kishiga yoki 30 foizdan ortiq ko'payishiga qaramasdan, ion boshiga to'g'ri keladigan go'sht iste'molini 1.3 barobar, sut va sut mahsulotlarini 1.6 karra, kartoshkani 1.7 barobar, sabzavotlarni 2-martadan ziyod, mevalarni qariyb 4 barobar oshirish imkonini berdi.

Mamlakatimizda har yili 16 million tonnaga yaqin meva va sabzavot yetishtirilmoqda. Aholi ion boshiga qariyb 300 kilogramm sabzavot, 75 kilogramm kartoshka va 44 kilogramm uzum to'g'ri kelmoqda. Bu optimal, ya'ni maqbul deb hisoblanadigan iste'mol me'voridan uch barobar ko'pdir.

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan Oziq-ovqat dasturi aholining to'laqonli va mutanosib ratsion asosida ovqatlanishini ta'minlashdek muhim vazifani hal etish imkonini berdi.

Iste'mol qilinadigan ovqatning tarkibi va ratsionini yaxshilash boshqa omillar bilan birga aholi, avvalo, bolalar salomatligini tubdan yaxshilashga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Masalan, so'nggi 10-yilda vazni tibbiyotda ko'zda tutilgan me'vordan kam bo'lgan bolalar soni ikki barobardan ziyod (4 foizdan 1,8 foizga) qisqardi, ularning bo'vi o'rtacha 3 santimetrga o'sdi, bizning mintaqamizga xos bo'lgan jiddiy kasallik, va'ni xotin-qizlarda kamqonlik darajasi 2,5-marta pasaydi.

Mustaqillik yillarida O'zbekiston aholisining o'rtacha umr ko'rish 7,5-yilga (66 yoshdan 73,5 yoshga), xotin-qizlarning o'rtacha umr ko'rish 75 yoshga uzayganini alohida ta'kidlashni istardim.

Bugungi kunda dunyoda kamdan-kam davlatlar bunday ko'rsatkichlarga erishgan.

Biz bunday yutuqlarga nimaning hisobidan erishdik?

Biz avvalo shu yo'lda o'z oldimizga qo'ygan maqsadlarimiz sari intildik va muayyan natijalarni qo'lga kiritdik.

Bu borada eng asosiy omil nima bo'ldi, degan savolga men, eng asosiy, hal qiluvchi omil - bu bizning mehnatkash, mard va olijanob xalqimiz, deb javob bergan bo'lardim. O'zbek xalqining naqadar mehnatkashligi, mehmondo'stligi va bag'rikengligi barchaga, uzoq-uzoq o'lkalarda ham yaxshi ma'lum.

Biz mustaqillikka erishganimizdan kevin sobiq Ittifoq tarkibida bo'lgan ko'pgina respublikalar boshqa davlatlar o'n yillar, balki yuz yillar davomida erishgan yutuq va marralarga bir zumda erishmoqchi bo'lishdi. Biz buning uddasidan chiqish uchun barcha imkoniyatlarimizni ishga solamiz, hammadan

o'zib ketamiz. degan balandparvoz gaplar avtildi. turli rejalar. hisobotlar tuzildi. ular haqida dunyoga iar solindi. Keyin ma'lum bo'ldiki, shoshma-shosharlik bilan uzoqqa borib bo'lmas ekan.

Bu haqda gapirishdan maqsad shuki, biz osonlik bilan erishib bo'lmaydigan marralarga shosha-pisha vugurmadik, puxta o'vlab, uzoqni ko'zlab ish olib bordik. shuning uchun ham bizning taraqqiyot yo'limiz dunyoda islohotlarning "o'zbek modeli" deb tan olindi.

Odatda bir iqtisodiy tizimdan boshqasiga o'tilar ekan. villar davomida hal etishga to'g'ri keladigan muammolar paydo bo'ladi. Bir sivosiy tuzumdan boshqasiga o'tish uchun eng muhimi odamlarning ongini, tafakkurini o'zgartirish lozim. Bu ishni amalga oshirmasdan turib ma'muriy- buyruqbozlik, subyektiv, volvuntaristik sivosatga asoslangan rejali-taqsimot tizimidan bozor iqtisodiyotiga aslo o'tib bo'lmaydi.

Men sobiq mustabid tuzum davrida O'zbekiston Davlat plan qo'mitasida ishlaganman. kevin moliva vaziri bo'lganman, shuning uchun rejali-taqsimot tizimini ich-ichidan biladigan insonman.

Shuning uchun ham o'sha zamonlarga qaytishni xohlab, o'tmishni qo'msash kavfiyati bilan yurgan har qanday odam bilan bahslashishga tayvorman. Takror aytaman, men bu iaravonlarni ichidan bilaman, shuning uchun rejali-taqsimot tizimi nima sababdan o'zini oqlamasligi menga iuda yaxshi avon.

Masalaning ma'no-mohivati shundaki, biz mustaqil taraqqiyot vo'lida o'zimiz uchun maqbul bo'lgan modelni joriv etdik. Bu model 5 ta tamovilga asoslanadi.

Birinchisi - iqtisodiyotni mafkuradan to'liq xoli qilish, uning sivosatdan ustunligini ta'minlash. Biz endi ilgarigidek mafkuraviy tizimda vashav olmas edik, va'ni bironta davlatga qandaydir mafkuraviy vorliqlar bosilgani sababli u bilan iqtisodiy hamkorlik qilmaslik vo'lidan borolmas edik.

Iqtisodiyotni hech qanday mafkura bilan bo'g'ish, ijilovlash mumkin emas. Bizning xalqimizda, och odam musiqani qorni bilan tinglavdi, degan gap bor. Ya'ni, turmush darajasi past, oddiy ehtiyojlarini ham qondira olmaydigan odamni hech qanday mafkura bilan to'vdirib bo'lmaydi.

Ikkinchi tamovil - davlatning bosh islohotchi vazifasini bajarishi.

Uchinchi tamovil - qonun oldida hammaning tengligi, ya'ni bu qonun ustuvorligi prinsipidir.

To'rtinchi tamovil - bu kuchli iitimoiv sivosat vuritish. Mamlakatimiz aholisining 60 foizini voshlar tashkil qilishini inobatga oladigan bo'lsak, kuchli iitimoiv sivosatni ta'minlamaslikka bizning haqqimiz vo'a.

Va nihovat, beshinchi tamovil, biz islohotlarni bosqichma-bosqich va izchil ravishda amalga oshirish vo'lini tanladik. Bu nimani anglatadi? Bu shuni anglatadiki, o'z oldimizga qo'vgan maqsadga, xuddi otchopardagi povgada bo'lgani kabi, birdaniga emas, eng avvalo tegishli huquqiy povdevor yaratib, malakali va vetuk kadrlarni tavorlab, tinimsiz intilib, mashaqqatli mehnat orqaligina erishish mumkin. Biz avni shunday vo'lni tanlaganmiz.

Bizning odamlarimiz, voshlarimizga bir qarang, ularning ko'zlari qanday vonib, porlab turibdi. Ular bugun boshqalar eplav olmaydigan vazifalarni amalga oshirishga qodir. Chunki ular o'zida mavjud bo'lgan katta salohiyatni ro'yobga chiqarish, namovon qilish istagi bilan vashamoqda.

Men buni voshlar tabiyasidagi eng muhim masala deb bilaman. Yoshlarga o'z imkonivati, qobilivati, kuch-quvvatini ro'vobga chiqarish uchun imkon berilgan taqdiridagina jamiyat albatta o'zining barcha maqsad-muddaolariga erishadi.

Bu haqda gapirganda, xalqimiz o'rtasida keng tarqalib, mashhur bo'lib ketgan ikkita shiorni eslash o'rinlidir.

Birinchii shior - "Yangi uy qurmasdan turib, eskisini buzmag"

muhim havotiv prinsipni ifoda etadi. Ya'ni, yangi havot, yangi jamiat qurishda avvalgi havot tajribasidan ham foydali jihatlarni albatta olish kerak bo'ladi.

Ikkinchi shior esa "Islohot - islohot uchun emas, avvalo inson uchun, uning manfaatlari uchun" degan so'zlarda mujassam topgan.

Chindan ham, islohot inson manfaatlariga xizmat qilsagina, odamlar bu islohotlarning barchasi nima uchun zarurligi, o'zini oqlamagan eski mafkuraviy tizimdan erkin bozor iqtisodiyotiga asoslangan demokratik tizimga o'tishning mazmun-mohivati nimadan iborat ekanini tushunib yetadi. Biz keng ko'lamli islohotlar yo'lida bugun nimalarga erishganimiz haqida yaqqol tasavvur beradigan ikkitagina raqamni keltiraman va o'ylaymanki, shuning o'zi sizlarga yetarli bo'ladi.

Jahon miqvosida 2008-yildan boshlab bugungi kunga qadar davom etayotgan moliyaviy- iqtisodiy inqirozga qaramasdan, O'zbekistonda keyingi 9-yilda dunyodagi sanoqli davlatlar qatorida yalpi ichki mahsulotning o'sish sur'atlari kamida 8 foizni tashkil etib kelmoqda.

Shuni ham ta'kidlamochimanki, davlatimizning qarzi yalpi ichki mahsulotimizga nisbatan

11 foizdan oshmaydi, oltin-valyuta zaxiralarimiz yildan-yilga ko'payib bormoqda.

Bunday misollarni vana ko'plab keltirish mumkin. Masalan, bizda byudjet defitsiti yo'q, aksincha, uning profitsit bilan bajarilayotgani kuzatilmoqda va biz har vili iitimoiv soha rivoji uchun yo'naltirilayotgan mablag'lar ulushini iiddiy ravishda oshirib boryapmiz. Aniqroq aytganda, bu sohaga davlat byudieti xarajatlarining qarivb 60 foizini, jumladan, ta'lim tizimiga - 34 foiz, sog'liqni saqlash sohasiga - 15 foiz byudiet mablag'larini yo'naltiryapmiz. Ana shu raqamlarning o'ziyoq bugungi O'zbekistonning taraqqiyot sur'atlarini yaqqol ifoda etadi.

Bugun biz Oziq-ovqat dasturi to'g'risida so'z vurityapmiz, lekin milliy taraqqiyot haqida so'z borganda, faqat shu dastur bilan cheklanib qolish mumkin emas. Chunki Oziq-ovqat dasturi butun mamlakat iqtisodiyoti doirasidan tashqarida rivojlana olmaydi. Shunday ekan, biz ushbu dasturni amalga oshirish jarayonida vana ko'p-ko'p masalalarni kompleks hal qilishimiz, eng avvalo, bu borada kuchli iqtisodiy salohiyat yaratishimiz, undan ham muhimi, yuqorida aytganimdek, odamlar ongini, tafakkurini o'zgartirishimiz shart.

Hozirgi vaqtda biz umumiy qiymati qarivb 5 milliard dollar bo'lgan oziq-ovqat, birinchi navbatda, meva-sabzavot mahsulotlarini eksport qilmoqdamiz. So'nggi uch yilda eksport qilinayotgan qishloq xo'jaligi mahsulotlari hajmi 3 barobardan ziyod oshdi.

Mamlakatimizning mahsulot yetkazib beradigan korxonalari xalqaro ko'rgazma va ixtisoslashtirilgan varmarkalarda faol ishtirok etmoqda. Biz dunyoning 80 ta davlatiga 180 turdan ortiq sarxil meva-sabzavot va ularni qayta ishlash asosida tavvorlangan mahsulotlarni eksport qilmoqdamiz. O'zbekiston o'rik, olxo'ri, uzum, yong'oq, karam va boshqa ko'plab meva va sabzavot mahsulotlarini eksport qilish haimi bo'yicha dunyoda shunday mahsulotlarni yetkazib beradigan o'nta vetakchi davlat qatoriga kiradi.

Siz, hurmatli mehmonlarimiz, kecha va bugun mamlakatimizda vetishtirilayotgan xilma-xil oziq-ovqat mahsulotlarini o'z ko'zingiz bilan ko'rib, ulardan bahramand bo'lish imkoniga ega bo'ldingiz.

Agar meva va sabzavot mahsulotlarimizning naqadar boy, to'kin-sochin va xilma-xil ekanini butun go'zalligi va jozibasi bilan ko'rmoqchi bo'lsangiz, albatta bizning bozorlarimizga kirib ko'rishingiz kerak. U verda nafaqat noz-ne'matlarimizning betakror chirovi va nafosatini, balki sizning taassurotlaringizni vanada bovitadigan bizning odamlarimizga xos ochiqlik, samimiyat va mehmondo'stlikni ham ko'rasiz.

Mamlakatimizda oziq-ovqat mahsulotlari yuqori sur'atlar bilan ishlab chiqarilayotganidan ko'nglimiz to'q bo'lishi uchun bugun bizning barcha asoslarimiz bor. O'tgan 10-vil davomida yurtimizda meva va sabzavot, poliz mahsulotlari va uzum yetishtirish bo'yicha erishilgan o'sish sur'atlari aynan shundan dalolat beradi.

Misol uchun, 2004-2013-yillarda sabzavot yetishtirish dollar hisobida 7,7 barobar, meva yetishtirish 5,1 karra, poliz mahsulotlari 7,8-marta, uzum 8,7 barobar o'sdi. Bizning hisob- kitoblarimiz bo'vicha, 2020-vilda meva va sabzavot, uzum va poliz mahsulotlari yetishtirishni 2014- yilga nisbatan kamida 2,3-marta ko'paytirishni mo'liallavapmiz.

O'z-o'zidan ravshanki, meva va sabzavot mahsulotlari, uzum yetishtirish bo'vicha ana shunday istiqbol rejalarini o'z oldimizga qo'var ekanmiz, bunday ko'rsatkichlarga erishish uchun, birinchi navbatda, qishloq xo'jaligini isloh etish va modernizatsiya qilish, verlarning meliorativ holatini va irrigatsiya tizimini yaxshilash, tuproq unumdorligi va hosildorligini oshirishga qaratilgan keng ko'lamli ishlarni davom ettirish va chuqurlashtirish zarur. Bu borada xorijiy investitsivalarni jalb qilish va albatta mamlakatimizda ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarga jahon bozoridagi talabni oshirish, ularni saqlash, logistika va iste'molchilarga yetkazib berishning zamonaviy tizimini shakllantirishga alohida e'tibor qaratishimiz darkor.

Oziq-ovqat mahsulotlari, birinchi navbatda, sabzavot, meva va uzumni daladan iste'molchiga yetkazib berishda nobudgarchiliklarning oldini olish bo'vicha iiddiv ishlarni davom ettirishimiz zarur. Avvalambor, meva va sabzavotlarni saqlaydigan ombor va muzlatgichlar tizimi yetarli darajada rivojlanmagani, logistika va yo'l xarajatlari bilan bog'liq ko'pgina muammolarni yechish talab etiladi.

Shuni afsus bilan aytish kerakki, yurtimizda yetishtirilayotgan meva-sabzavot mahsulotlarining aksariyat qismi yangi uzilgan holda emas, balki konservatsiya qilingan, qayta ishlangan voki quritilgan holda iste'mol qilinmoqda. Bunday holatda mahsulotlar o'zining sifati, ta'mi va tibbiyot nuqtai nazaridan iste'mol xususiyatlarini ma'lum darajada yo'qotadi.

Mazkur sohada sezilarli o'zgarishlar bo'layotganiga qaramasdan, mahsulotni asl holida saqlash, narx-navo barqarorligini ta'minlash, uning keskin oshib ketishining oldini olish, narx-navoga mavsumiy omillarning ta'sirini kamaytirish va boshqa masalalarni hal etish uchun zarur bo'lgan barcha infratuzilma, resurs va imkoniyatlarga ega emasmiz, bu borada muzlatish, neytral gazli muhitda saqlash kabi zamonaviy texnologiyalarni yanada ko'paytirish talab qilinadi.

Avni paytda O'zbekistonda bu vo'nalishda keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Bugungi kunda jami 190 ming tonnadan ziyod meva va sabzavotlar saqlanadigan 274 ta zamonaviy sovutgichli kamera va omborlarni qurish va to'liq rekonstruksiya qilish ishlari nihoyasiga yetkazildi.

2010-vilda «Navoiy» erkin industrial-iqtisodiy zonasi hududida 3 ming tonnadan ortiq sarxil meva-sabzavotni neytral gazli muhitda saqlash bo'vicha zamonaviy quvvatlar foydalanishga topshirildi. Ushbu mahsulotlar xalqaro aviatsiya yordamida Yevropa va Osiyo mamlakatlari bozorlariga yetkazib berilmoqda.

Buning uchun biz mamlakatimizda tashkil etilgan, Navoiy shahri xalqaro aeroportini o'z ichiga olgan, dunyodagi yirik yuk tashish kompaniyalaridan biri - «Korean Evr» kompaniyasi boshqaruvida faoliyat ko'rsatayotgan intermodal logistika markazi quvvatlaridan keng foydalanmoqdamiz.

Hozirgi vaqtda mamlakatimizda jami 630 ming tonna mahsulotni saqlash quvvatiga ega bo'lgan 1300 dan ziyod ombor mavjud. Ularda har yili meva-

sabzavot mahsulotlarining asosiy turlari saqlanmoqda. Bu esa ichki bozorda narxnavoni barqaror ushlab turish va kuzgi-qishki mavsumda ushbu mahsulotlarni eksport qilishni kafolatli ta'minlash imkonini bermogda.

Yaqin vaqt ichida O'zbekiston kompaniyalari Boltiq dengizi bo'vidagi Livepav portida bir kecha-kunduzda 1.5 ming tonna mahsulotni saqlash quvvatiga ega bo'lgan transport-logistika markazini tashkil etadi. Ushbu markaz orqali mevasabzavot mahsulotlari Shimoliy va G'arbiy Yevropa mamlakatlariga to'g'ridan-to'g'ri yetkazib beriladi.

Oishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish va uning samaradorligini oshirish, oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarishni ko'paytirish, ularning turini kengaytirish va sifatini oshirish bo'vicha oldimizga qo'ygan maqsadlarimizga xorijiy investitsivalarni jalb etmasdan, xalqaro moliva institutlari va bank tuzilmalarining yordami va qo'llab-quvvatlashiga tayanmasdan turib erishib bo'lmasligini biz yaxshi anglaymiz.

Xalqaro qishloq xo'jaligini rivojlantirish fondi, Osivo taraqqiyot banki, Jahon banki, Islom taraqqiyot banki, Global ekologik fond, Birlashgan Millatlar Tashkilotining Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti kabi boshqa ko'plab institutlar, shuningdek, xorijiy mamlakatlar hukumatlari agentliklarining shu borada ko'rsatavotgan yordamini biz vuksak qadrlaymiz. Ularning ishtirokida yuzdan ortiq investitsiya va grant loyihalarini amalga oshirish uchun 1,1 milliard dollardan ortiq mablag' jalb etildi.

Ajratilgan molivaviy mablag'lar bilan birga, birinchi navbatda, ilg'or agrosanoat texnologivalarini jalb etish, qishloq xo'jaligi infratuzilmasi, irrigatsiya va melioratsiya tizimlarini rivojlantirish va rekonstruksiya qilish, marketing va jahon bozorlariga chiqish bo'vicha yangi texnologivalarni ioriv qilish borasida ko'rsatilgan amaliy yordam va hamkorlik uchun alohida minnatdorlik bildirmoqchiman. O'vlaymanki, kimki shunday qo'llab-quvvatlashdan bahramand bo'lgan bo'lsa, bunday yordamning ahamiyatini yaxshi tushunadi.

Janob Joze da Silvaning tashrifi doirasida O'zbekiston Respublikasi va BMTning Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti o'rtasida hamkorlik to'g'risida bitim imzolavotganimiz, Toshkent shahrida ushbu tashkilot vakolatxonasini ochayotganimizni alohida ta'kidlamoqchiman.

O'zbekiston bilan BMTning qishloq xo'jaligi sohasidagi asosiy molivaviy instituti bo'lmish Xalqaro qishloq xo'jaligini rivojlantirish fondi o'rtasida konstruktiv hamkorlik o'rnatilganidan mamnun ekanimizni bildirmoqchiman. Bu fondning asosiy vazifalaridan biri vuqori samaradorlikka ega bo'lgan qishloq xo'jaligi tizimini shakllantirish bo'yicha o'zini oqlagan yondashuvlarni amalga oshirishdan iboratdir.

Fursatdan foydalanib, Osivo taraqqiyot bankining mamlakatimizda oziq-ovqat xavfsizligi masalalarini hal etishdagi muhim o'rnini ta'kidlamoqchiman. O'zbekiston va Osivo taraqqiyot banki o'rtasida iadal rivojlanib boravotgan, qishloq xo'jaligi sohasining o'zida umumiy qiymati 400 million dollardan ziyod oltita loyihani amalga oshirish imkonini bergan hamkorlikni biz yuksak qadrlaymiz.

Hamkorligimizning eng muhim ustuvor vo'nalishlaridan biri irrigatsiya tizimlarini modernizatsiya qilishga qaratilgan loyihalardir.

O'tgan yili Osivo taraqqiyot banki, Yaponiya xalqaro hamkorlik agentligi bilan hamkorlikda Amu-Buxoro mashina kanalini qavta tiklash loyahasini amalga oshirishni boshlaganimiz bejjiz emas. Uning doirasida 1,8 milliondan ziyod odam istiqomat qilavotgan 315 ming gektar mavdonni suv bilan ta'minlaydigan irrigatsiya infratuzilmasi rekonstruksiya va modernizatsiya qilinadi.

Oishloq xo'jaligi sohasini rivojlantirishda Jahon bankining ishtiroki tobora kengayib bormogda. Umumiy qiymati 380 million dollar bo'lgan 8 ta loyiha

amalga oshirildi, ioriv vilda vana umumiy qiymati 450 million dollarlik ikkita loyihani hayotga tatbiq etish rejalashtirilmoqda.

Janubiy Oraqalpog'istonda uzoq muddatli imtivozli kreditlar hisobidan suv resurslarini boshqarishni yaxshilash bo'yicha 260 million dollarlik yirik loyihani amalga oshirishga kirishmoqdamiz.

Mazkur loyiha doirasida varoqsiz holga kelib qolgan 30 ming gektar verna qayta tiklash rejalashtirilmoqda. Kelgusida bu maydonlarda diversifikatsiyalashgan va yuqori darajada mexanizatsiyalashgan oziq-ovqat mahsulotlari yetishtirish mo'ljallanmoqda.

Jahon banki bilan hamkorlikda mamlakatimizning vettita vilovatida amalga oshirilayotgan, bog'dorchilik va sabzavotchilikni kompleks modernizatsiya qilishga qaratilgan, umumiy qiymati 200 million dollar bo'lgan loyiha katta istiqbolga ega bo'lib, uning doirasida urug'chilik, o'simliklar seleksiyasi va muhofazasi sohasidagi ilmiy-tadqiqot salohiyatimizni modernizatsiya qilish va oshirish, shuningdek, zamonaviy agrotexnologiyalar yo'nalishida sarmovalar kiritish maqsadida fermer xo'jaliklari va kichik biznes subyektlari uchun kredit liniyalarini ochish ko'zda tutilmoqda.

Mazkur loyihaning istiqbolli va yangiligi BMT qoshidagi Global ekologik fondning e'tiborini tortgani, fond tomonidan fermer xo'jaliklarida ilg'or texnologiyalarni ioriv etish va yangi zamonaviy uskunalarni xarid qilishga qaratilgan 13 million dollarlik grant taqdim etilgani quvonarlidir.

Islom taraqqiyot banki bilan hamkorlikda Xorazm, Jizzax va Sirdaryo viloyatlarining irrigatsiya tizimlarini qayta tiklash bo'yicha umumiy qiymati 143 million dollar bo'lgan ikkita loyiha amalga oshirilmoqda, shuningdek, Surxondaryo viloyatida suv resurslarini boshqarishni yaxshilashga qaratilgan loyihani tayyorlashga kirishildi.

Xorijiy sheriklar bilan birgalikda tashkil etilgan, meva-sabzavot mahsulotlarini saqlash, qayta ishlash va eksport qilish bilan shug'ullanadigan agrosanoat korxonalarini iqtisodiyotimizda tobora katta o'rin egallab bormoqda.

O'zbekistonda qishloq xo'jaligi sohasida bugungi kungacha Germaniya, Gollandiya, Avstriya, AOSh, Shveysariya, Xitoy, Janubiy Koreya, Italiya, Ispaniya kabi 50 ta mamlakatdan to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar jalb etilgan holda, 400 ga yaqin korxonalar tashkil etildi. Bu korxonalar yangi mahsulot yetishtirishdan tortib mahalliy xomashvoni chuqur qayta ishlash asosida tayyor oziq-ovqat tovarlari ishlab chiqarishgacha bo'lgan yo'nalishlarda faoliyat olib bormoqda.

Ana shu korxonalarda o'ta yuqori haroratda ishlov berish, aseptik usulda konservalash, muzlatish va sun'iy quritish usullari to'liq o'zlashtirilgan. 2013-yilning o'zida bu korxonalar tomonidan qiymati 800 million dollardan ortiq bo'lgan mahsulot ishlab chiqarildi, jumladan, 200 million dollardan ziyod mahsulot eksport qilindi.

Yaqin villarda meva-sabzavot xomashvosini qayta ishlash va unga ishlov berish bo'yicha umumiy qiymati 150 million dollarga yaqin bo'lgan 265 ta investitsiya loyihasini qo'shimcha ravishda amalga oshirish ko'zda tutilgan. Bu sohaga kiritilgan sarmovalar ko'p xarajatni talab etmasligi, shu bilan birga, 1,5-4-yil ichida o'zini qoplashi bilan e'tiborli ekanini qayd etmoqchiman.